

2014-12-05

Vårt Dnr: 2011/101
340

Ert datum

2014-12-17

SACO

Karin Fristedt

Box 2206

103 15 STOCKHOLM

Förslag till föreskrifter om organisatorisk och social arbetsmiljö samt allmänna råd om tillämpningen av föreskrifterna

Sammanfattning av förslaget

Arbetsmiljöverkets målsättning är att ta fram samlade föreskrifter inom det psykosociala området. Syftet är att skapa en god organisatorisk och social arbetsmiljö. För att nå mål och syfte lämnar Arbetsmiljöverket förslag på femton paragrafer.

Förslaget innebär att AFS 1980:14 (Psykiska och sociala aspekter på arbetsmiljön), AFS 1993:17 (Föreskrifter om kränkande särbehandling), AFS 1990:18 (Föreskrifter om omvårdnad i enskilt hem) ska ersättas av de nya föreskrifterna.

Ändringarna föreslås träda i kraft under 2015.

Sammanfattande synpunkter på förslaget

Enligt Arbetsmiljöverkets konsekvensutredning ska föreskrifterna ses som ett komplement till befintliga föreskrifter som ska täcka det fysiska arbetsmiljöområdet. Sveriges Ingenjörer anser att det är mycket ambitiöst att med femton paragrafer täcka ett stort område där ohälsotalen ständigt ökar. Vissa av dessa femton paragrafer är nya. Övriga ersätter i stor utsträckning de tidigare föreskrifterna samt allmänna råd.

Konsekvensutredningen konstaterar att någon form av psykisk ohälsa ligger till grund för majoriten av sjukskrivningar 2013. Forskningen inom området var i sin linda när gällande föreskrifter skrevs, men numer finns en gedigen forskning inom området. I konsekvensutredningen hänvisas dock enbart till en forskares skrivna bilaga. Sveriges Ingenjörer anser att föreskrifter och allmänna råd ska utarbetas med stöd av aktuell forskning och att konsekvensutredningen ska referera till aktuella forskningsresultat.

Sveriges ingenjörer anser att det är allt för ambitiöst att med femton paragrafer försöka täcka detta område där ohälsotalen ständigt ökar.

Det som kvarstår att lämna synpunkter på är om paragraferna i sig är tillräckligt tydliga och om paragraferna specificerar regler i arbetsmiljölagen, arbetsmiljöförordningen, samt föreskrifter om systematiskt arbetsmiljöarbete. De nya reglerna och de regler som ska ersätta gällande föreskrifter och allmänna råd bör ge ett bättre underlag för:

- det systematiska arbetsmiljöarbetet,
- samverkan,
- att förtydliga ansvar att förebygga, utreda och åtgärda,
- att skyddsombud ska vaka samt ställa krav,
- att tillsynsmyndigheten ska utöva tillsyn och ställa krav.

Fjärde paragrafen tar upp ett antal definitioner. Enligt definitionen för kränkande behandling behöver kränkningen vara återkommande. Det skiljer sig mot den definition som gäller för trakasserier inom diskrimineringslagen. När det gäller trakasserier där diskrimineringslagen kan bli tillämplig kan även en händelse vara föremål för prövning. I arbetslivet används alltmera internetverktyg: sms, e-post och sociala medier med flera, vilket kan innebära att en kränkande behandling kan ske en gång samt spridas och delas mycket snabbt. Sveriges Ingenjörer anser att även ett tillfälle av kränkande behandling ska ingå i definitionen av kränkande behandling.

Femte paragrafen hänvisar till föreskrifter om systematiskt arbetsmiljöarbete. Den syftar främst till att upplysa arbetsgivaren om att föreskrifter om systematiskt arbetsmiljöarbete alltid gäller. Sveriges Ingenjörer anser att paragrafen ska tas bort, vilket skulle förtydliga att föreskrifter om systematiskt arbetsmiljöarbete alltid gäller. Det är även en harmonisering med andra samlade föreskrifter, där det sällan förekommer en allmän hänvisning. Paragrafen är även överflödigt med anledning av att det i förslaget i enskilda paragrafer och allmänna råd upprepas hänvisning till föreskrifter om systematiskt arbetsmiljöarbete. Ett alternativ är att utöka paragrafen så att arbetsgivaren upplyses om att grundläggande bestämmelser i arbetsmiljölagen alltid gäller.

Paragraferna sex till elva är tydliga. Det är därför märkligt att Arbetsmiljöverket kommer fram till att de inte har möjlighet att införa sanktionsavgift på någon av dessa paragrafer.

Paragraf tolv handlar om arbetstid. Sveriges Ingenjörer anser paragrafen inte är en precisering av arbetsmiljölagen. Regeln som finns i Arbetsmiljölagen 2 kap 1 § är enligt Sveriges Ingenjörer tydligare. Enligt konsekvensutredningen är syftet med paragrafen att förebygga ohälsa på grund av psykiska besvär. Sveriges Ingenjörer anser att de allmänna råden ska flyttas till paragraftext, vilket i hög grad skulle förtydliga syftet.

Paragraf tretton till femton handlar om konflikter och kränkande behandling. Arbetsgivaren ska klargöra att kränkande behandling inte accepteras. Arbetsgivaren ska även ha rutiner om: hur man ska larma, vem som är mottagare och hur mottagare ska hänvisa till en opartisk "resurs". En viktig rutin är att vid tecken på kränkande behandling ska motverkande åtgärder snarast vidtas och följas upp, samt utredas om orsakerna till brister står att finna i arbetets organisation. Rutinen ingår i Föreskrifter om kränkande särbehandling i arbetslivet och i förarbeten till diskrimineringslagen. Sveriges Ingenjörer anser att rutinen ska vara kvar av flera skäl:

- Ämnet kränkande behandling är komplext, men inom arbetslivet har behandlingen en stark koppling till den organisatoriska och sociala arbetsmiljön.
- Arbetsgivaren har en skyldighet att utreda och vidta åtgärder mot trakasserier. Regeln återfinns i diskrimineringslagen och i förarbeten till lagen hänvisas tydligt till rutinen i kränkande särbehandling i arbetslivet.

2014-12-05

Vårt Dnr: 2011/101

340

Ert datum

2014-12-17

- På de arbetsplatser där kränkande behandling förekommer är den sociala miljön ofta starkt infekterad och risken är överhängande för ohälsa och även olyckor. Det är viktigt att arbetsgivaren i samverkan utreder orsakerna till mobbing på den egna arbetsplatsen och hittar brister som orsakar problemen. Det är även viktigt att tillsynsmyndigheten har möjlighet att ställa krav vid en sådan situation.

Sveriges Ingenjörer anser att det skulle bli betydligt tydligare om paragraf fyra till sex föreskrifterna om kränkande särbehandling i arbetslivet, samt kommentarstexten till paragraf tre till sex, behölls. Dessutom bör det införas en tydlig påföljd. Därtill bör regeringen tillsätta en utredning som ser över frågan om hur mobbing på arbetsplatser kan motverkas.

Framtagande av föreskrifter och samverkan

Av konsekvensutredningen framkommer att samrådsmöten med arbetsmarknadens parter, berörda myndigheter och andra intressenter har genomförts under föreskrifternas framtagande. Magnus Skagerfält, Sveriges Ingenjörer, har blivit inbjuden och medverkat i ett antal samrådsmöten. Sveriges Ingenjörer lämnar här mycket starkt kritik gällande formen för samrådsmöten. Det har inte funnits någon möjlighet till förankring under processen. På möten har Magnus Skagerfält öppet påtalat samverkansbrister och tydligt deklarerat att han inte kan företräda sin organisation under rådande förhållanden och att de synpunkter som han lämnar enbart är kommentar av honom personligen. Några exempel för varför Magnus Skagerfält inte anser att det skett en samverkan är:

- Inget underlag har skickats inför möten och först under mötestillfället har mötesdeltagarna fått ta del av kopior av förslag.
- Mötesdeltagarna har enbart direkt efter genomläsning fått lämna spontana åsikter.
- Det arbetsmaterial som visats mötesdeltagarna har varit "hemligt" och på inget vis har det fått lämna rummet.
- Vid ett möte har förslagen visats på en skärm, samtidigt som tjänsteman på Arbetsmiljöverket har lämnat kommentar.
- Under möten har det varit otydliga anvisningar om vad, hur och när mötesdeltagare kan lämna kommentarer.

I detta ärende har Peter Larsson beslutat. Magnus Skagerfält har varit föredragande.

Sveriges Ingenjörer

Peter Larsson
Samhällspolitisk direktör

Magnus Skagerfält
Sakkunnig